

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΡΑΜΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΕΠ. ΚΛΟΝΙΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΕΛΙΟΣ

ΦΙΛΟΞΟΦΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ
ΤΕΧΝΗ
ΓΑΙΔΕΙΑ

⑧

ΑΘΗΝΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Δ. ΓΛΗΝΟΣ

Ε.Γ.Δ.Ι.Σ.Κ.Ε.Τ.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

γοντες. Άλλοι τους ήθικοπνευματικούς, άλλοι τίς προσωπικότητες σι άλλοι άλλους μαζί. Τὴ βαθύτερη σχέση τῶν οἰκονομικῶν καὶ ἡμερῶν δραστηριών, τῶν πνευματικῶν καὶ ὕλης, μοῦ φαίνεται, πός μόνο ὁ ἴσπορικός, αὐτὸς φιλοσοφεῖ, μπορεῖ νὰ ἔξετάξῃ, δχι ὅμως κι ὁ διάσπαλος στὸ σχολεῖο. "Ἄς προσπαθήσῃ λαϊτὸν ἡ κ. Ἰνβριώτην ν' ἀταντήσῃ πραγματικά στὶς ἀντιδρήσεις μου, ποὺ βέβαια γίνονται μόνο καὶ μόνο μὲ ἀντικειμενικὸ σκόπο τὴν ἀλήθεια.

ΒΑΣ. ΔΕΛΟΥΣΗΣ

• Απάντηση στὸν κ. Κορδάτο.

"Ο κ. Κορδάτος μπαίγοντας στὴ συζήτηση μοι μὲ τὴν κ. Ἰνβριώτη μὲ μεγάλη του εὐγαρίστηση μᾶς λέει: 'Ο ἴστορικός ὑλισμὸς εἶναι θεωρία τοῦ Μαρξισμοῦ ἐπιστημονικὰ διατυπωμένη ἀπὸ τὸν ιδεντές της'. Αὐτὴ ἡ δημολογία ἀπαλλάσσει τὴν κ. Ἰνβριώτη ἀπὸ τὸν κόπο νὰ τὸ δημολογήσῃ ἡ ἴδια, ὅπως τὴν είχα προκαλέσει. Μόνο ποὺ θὰ ἔψευτε νὰ προστέσῃ, δτι συντελεῖ θαυμάσια στὴν ἔξαγωγὴ κομμουνιστικῶν συμπεφυασμάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ «ὑπονοεῖται».

Μὰ μὰ ποὺ παραδέχεται ὁ κ. Κορδάτος, δτι δὲ ἴστορικὸς ὑλισμὸς εἶναι μιὰ θεωρία, γιατὶ τοῦ φαίνεται παρόξενο ἀν ἔχομε δισταγμοὺς καὶ ἀποφίες νὰ τὴ μπάσωμε στὸ σχολεῖο; Γιατὶ ἀπορεῖ καὶ νομίζει, πῶς ὅλοι οἱ ἄλλοι παρανοοῦν ἐκεῖνο, ποὺ πολεμοῦν, δηλ. τὸν ὑλισμὸ σὰ φιλοσοφικὸ σύστημα, πολὺ δὲ περισσότερο σὰν ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια; 'Ἐμεῖς παρανοοῦμε ἡ τοῦ λόγου του; 'Αλλὰ εἶναι ἀραγε ὁ ἴστορικὸς ὑλισμὸς ἀπό την ἀλήθεια; Εἶναι μιὰ θεωρία ἐπιστημονικὴ, θὰ πῆτε. Πολὺ καλά. Μὰ οἱ ἐπιστημονικὲς θεωρίες δὲν εἶναι ἐπιστημονικὲς ἀλήθειες κι ἔχουνε σχετικὴ ἀξία, ποὺ ἔξαρτιέται ἀπὸ τὴν ἐφαρμογή. 'Η ἐφαρμογὴ τῆς θεωρίας θὰ δεῖξῃ, ἀν μπορῇ νὰ ἔξηγήσῃ δῆλα τὰ σχετικὰ φαινόμενα, μὰ ὅλα, γιατὶ καὶ ἔνα μόνο ν' ἀφήνη ἄλλυτο, τότε ἡ ἐπιστήμη ἀναζητάει νέα θεωρία, ποὺ νὰ ίκανοποιῇ τὸ λογικὸ καὶ νὰ ἔξηγῃ δῆλα τὰ φαινόμενα.

Γι' αὐτὸ προτοῦ νὰ ὑποθέτῃ, τι 'ὑποθέτου' οἱ ἄλλοι, καὶ νὰ τοὺς ἐπικρίνῃ, καὶ νὰ κάνῃ νὰ καταγίνῃ στὴν ἐφαρμογὴ τῆς θεωρίας του ἐπάνω στὰ ἴστορικὰ γεγονότα καὶ νὰ λύσῃ δῆλα τὰ προβλήματα καὶ τὶς ἀντιδρήσεις, ποὺ τοῦ προτείνουν, χωρὶς βοισιές, ποὺ φανερώνουν μονάχα τὴ δική του ἀδυναμία.

Μὲ κατηγοράει, δτι δὲν ἔχω ἐπιχειρήματα. Καὶ ὅμως είχα φέρει δυὸ παραδείγματα, τὴν Κύρου ἀνάβαση καὶ τὴν ἔκστρατεία τοῦ Ἀγησιλάου στὴν Ἀσία. Καὶ είχα προκαλέσει τὴν κ. Ἰνβριώτη νὰ τὰ ἐρμηνέψῃ μὲ τὸν ἴστορικὸ ὑλισμό. Οὗτε κείνη τὸ ἔκαμε οὔτε δ. κ. Κορδάτος. Κι αὐτὸ, ὡς τὴν ὥρα εἶναι ἀπόδειξη, δτι δὲν μποροῦν νὰ τὰ ἐρμηνέψουν. 'Αν τὸ κατορθώσουν θὰ παραδεχτῷ τὴ θεωρία τους. "Όλα τάλλα εἶναι περιττά.

Δὲ μὲ νοιάζει μένα ἂν ἡ φιλοσοφία τοῦ Μάρξ εἶναι ὑλιστικὴ ἢ δχι. Αὐτὰ τὰ πράματα στὸ σχολεῖο δὲν ἔχουν τὴν θέση τους. Τὸν ὑστορικὸ ὑλισμὸ τόνε θέλω στὴν πράξη. 'Εδῶ, νὰ μᾶς ἐρμηνέψῃ τὰ ἴστορικὰ φαινόμενα μὲ συνέπεια στὸν δαντό του καὶ μὲ ἀμεροληψία καὶ μὲ ἀπόλυτο σκοπὸ τὴν ἀλήθεια. Δὲν εἶναι δουλειὰ τῆς ιστορίας νὰ ἔξετάσῃ, ἀν οἱ ἡθικὲς καὶ πνευματικὲς δυνάμεις εἶναι κατὰ βάστος ὑλιστικὲς ἐκδηλώσεις ἢ δχι. Τὸ βάθος αὐτὸ εἶναι σκοτεινὸ καὶ μόνο ἡ φιλοσοφία τὸ φηλαφίζει. Δουλειὰ τῆς ιστορίας εἶναι νὰ ἔξετάξῃ τὶς ἀποφάσεις καὶ τὶς πράξεις τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν. Καὶ μεῖς λέμε, δτι κάθε ἀνθρώπος καὶ κάθε λαός παίρνει τὶς ἀποφάσεις του καὶ ἐνεργεῖ καὶ ἀπὸ ἡθικοπνευματικοὺς λόγους καὶ ἀπὸ οἰκονομικούς.

Καὶ στὴν 'Ελληνικὴ ἐπανάσταση τοῦ 21 Ι. χ. θὰ ἔξετάσῃ ἡ ιστορία, ἀν αὐτὴ ἔγινε, ἐπειδὴ ἡ Τουρκία ἐπίεις οἰκονομικὰ τοὺς 'Ελληνες ἢ ἡθικὰ, ἀν οἱ κλέφτες ἔγινονταν κλέφτες, γιατὶ δὲν είχαν ψωμὶ νὰ φάνε ἢ γιὰ νὰ ἔκδικηθοῦν τὴν τιμὴ τῆς ἀδελφῆς ἢ τῆς κύρης ἢ τὴ δικῆ τους, ἢ γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴν ἀλλαξιοπιστία. 'Υστερα ἀπὸ τὴν ἀλωση, τὴν ἀλλη μέρα, ἔχουμε τὴν ἀντίδραση τοῦ κλέφτη καὶ τοῦ χωρικοῦ καὶ τοῦ ἐργάτη. 'Αντίθετα οἱ πληύσοι ἢ ἔμπιγμα στὸ ἔκστρατο, ἢ ἔγιναν φτωχοὶ σὰν τοὺς πολλοὺς, ἢ ἀλλαξιοπίστησαν καὶ τὰ περνοῦσαν μπέικα, ἢ ἤσαν φίλοι δικοδήποτε μὲ τοὺς Τούρκους. Τὴν ἀδιάκοπη ἀντίδραση ἐνάντια στὸν τύραννο δὲν τὴν ἔκαναν οἱ «μεγαλωαστοί». Τὸ ἀντίθετο μάλιστα. Καὶ τὴν ἐπανάσταση δὲν τὴν ἔκαναν οἱ μεγαλωαστοί. Οἱ «φιλικοί» δὲν ἤταν συμφεροντολόγοι καθόλου, δταν διωργάνωνταν τὴν ἐπανάσταση. Καὶ δταν προσηλυτίζανε τοὺς 'Ελληνες στὴν ἐπανάσταση, δὲν τοὺς ἔδιναν οὔτε

τούς έταξαν παράδες, παρά τοὺς διφεύζαν στὴ θρησκεία καὶ στὴ λευτεριά. Βέβαια δὲν ἀρνιέται κανεὶς, πώς ἡ λευτεριὰ περιέχει ἐλπίδες καὶ γιὰ τὴν οἰκονομικὴ καλυτέρεψη. Αὐτὸ δὲ οὐκέτε. Μέσα στὴ λευτεριὰ εἰν' ἀνάμιγτα συνυφασμένες δὲς οἱ ἐλπίδες. Καὶ στὴν ἔφτα-
ζονη καὶ αἱματοστάλαχτη ἐπανάσταση δεύχτηκαν ἥρωες, καθὼς οἱ Διάκος, Μπότσαρης, Παπα-
φλέσσας. Κανάρης, επλ., καὶ μᾶζι μ' αὐτοὺς ἀμέτοχοι σύντροφοι στὴν αὐτοθυσία, ποὺ μόνο
γιὰ τὴν πατρίδα καὶ τὴν θρησκεία ἔπειρταν στὴ φωτιὰ, μὴ λογαριάζοντας τίποτ' ἄλλο. Κι
αὐτοὶ μνεῖσαν καὶ κράτησαν τὴν ἐπανάσταση περισσότερο καὶ ὑστεραὶ οἱ ἄλλοι. Αὐτὲς εἶναι
πραγματικότητες, ποὺ εἶναι χτεσινὲς καὶ βονίζουν ἀκόμη στ' αὐτιά μας. "Οταν δὲν τὶς θεωρεῖ σπουδαῖες γιὰ τὴν ιστορικὴ
ὑλιτικὴ, τότε δὲν εἶναι οὕτε ἐπιστήμη οὔτε ἀλήθεια οὔτε ἀμερόληπτος κοιτής.

Ποιὰ εἶναι τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ κ. Κορδάτου; «Στὴν Κύρου ἀνάβαση, λέει, γίνεται
ἔμμεσα καὶ κάποτε ἀμεσα φυγέρδος λόγος: γιὰ τὶς οἰκονομικὲς ἀντινομίες». Ποιές δημος εἶναι
αὐτὲς καὶ τὶς σχέση ἔχουν μὲ τὴν αἵτια τῆς ἐκστρατείας αὐτῆς, δὲ μᾶς τὸ λέει. Γι' αὐτὸν «έπι-
φανειακὰ φαίνεται, πὼς ἔγινε ἡ ἐκστρατεία ἀπὸ καρρίτσιο». Άλλα στὸ βάθος; ἐμπρὸς λοιπὸν.
Γιατὶ ἀποφεύγετ τὴν ἀπάντηση μὲ τὴν περίφημη λοξοδρομία τοῦ καλοῦ παληκαριοῦ, φωτών-
τας εἰσωντικά «ιμήπως ἔγινε χάριν ἀναφυγῆς?» Καὶ ἀπλώνοντας τὸ ζήτημα λέει: «Ο ἀρχαῖος
Ἐλληνικὸς πόσμος εἶναι μίσος δλόκληρη ιστορικὴ ἐποχή. Στὸ σένολο τῆς λοιπὸν θὰ τὴν ἔξε-
τάσουμε, κι ὅχι μονάχα στὴν ἐκστρατεία τοῦ Ξενοφῶντα» (διάβαζε: Κύρου). Καὶ τὸ ιστορικὸ
σύνολο δέκα ἀποτελεῖται ἀπὸ μερικὲς μορφὲς καὶ ἐνέργειες κι αὐτὲς δὲν πρέπει νὰ τὶς ἔξετάξῃ
οἱ ιστορικὸς ὑλισμὸς τοῦ κ. Κορδάτου; «Ωστε ἐγὼ ζητῶντας τὴν ἔξιγηση τῆς αἵτιας τῆς
ἐκστρατείας αὐτῆς μὲ τὸν ιστορικὸ ὑλισμὸ, δὲν καταλαβαίνω τὸν ιστορικὸ ὑλισμό! «Πρὶν ἀπὸ
τὴν ἐκστρατεία τοῦ Κύρου, λέει, ὑπάρχει ἔνα κράτος Περσικὸ, ποὺ πολλὲς φορὲς ἀποπειρά-
θηκε νὰ ξαπλωθῇ στὴ Μεσόγειο». Καὶ λοιπὸν; «Ἐν παρεξη αὐτὴ τοῦ Περσικοῦ κράτους καὶ
οἱ ἀπόπειρες του νὰ ξαπλωθῇ στὴ Μεσόγειο τὶς σχέση ἔχουν μὲ τὴν ἀπόφαση καὶ τὴν ἐχτέ-
λεση τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου; 'Αμ' εὐκολώτερα μποροῦπε νὰ πῇ: «Πρὶν ἀπὸ τὴν ἐκστρα-
τεία τοῦ Κύρου ὑπάρχει ἡ γέννηση τοῦ Κύρου καὶ τὸ φραὶ, ποὺ ξώδειψε τὸ στομάχι του
γιὰ γάταση ὡς ἐκείνη τὴν ἡλικία, ποὺ ἀποφάσισε νὰ πολεμήσῃ τὸν ἀδερφό του». Πρὶν
ἀπὸ τὴν θυσία τοῦ Λεωνίδα, λέει, ὑπάρχει ἡ Περσικὴ ἐπιδρομή». Μπράβο λογική. «Άν δὲν
ἔυχονταν οἱ Πέρσες, δὲ θὰ θυσιάζοταν δὲν Λεωνίδας!». Καὶ μιὰ ἔρωτηση: Μόνο τὸ γιατὶ ἔγινε
ἡ Περσικὴ ἐπιδρομή στὴν Ἐλλάδα, εἶναι χρήσιμο καὶ σωστὸ νὰ ἔρμηνέψῃ δὲν ιστορικός; Τὸ
γιατὶ ἀπότυχε, τὸ γιατὶ νίκησαν οἱ «Ἐλληνες καὶ τὶς ωρός ἔπαιξε ἡ νίκη αὐτῇ γιὰ τὸν ἀρχαῖο
Ἑλληνικὸ πολιτισμὸ, δὲν εἶναι πωστὸ νὰ τὰ ἔρμηνέψῃ; Καὶ τὶς νομίζει δὲν κ. Κορδάτος; «Η
θυσία τοῦ Λεωνίδα μὲ τοὺς 300, ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Θεμιστοκλῆ, ἡ αὐτοθυσία, τῶν Ἀθηναίων,
ποὺ ἀδειασαν τὴν Ἀθήνα δυὸ φορὲς, καὶ γενικὰ ἡ ἡθικὴ ὑπεροχὴ τοῦ Ἐλληνισμοῦ δὲν εἰν'

ἔκεινα, ποὺ νίκησαν τοὺς Πέρσες; Πῶς ἡ ὑλικὴ βία, δὲν χείμαρος, αὐτὸς τῆς Ἀνατολῆς ἔχασε
τὸ ἡθικό του καὶ ἔφυγε ντροπιασμένος πίσω; 'Απὸ τὴν οἰκονομικὴ του κατάσταση; «Η μήπως
αὐτὰ εἶναι λεπτομέρειες, ποὺ δὲν ἔνδιαφέρουν τὸν ιστορικὸ ὑλισμὸ τοῦ κ. Κορδάτου; «Τὸ
βασικὸ ζήτημα, λέει, εἶναι δὲν ὑπῆρχαν κοινωνικὲς τάξει: στὴν ἀρχαία ἐποχὴ καὶ συνάμα δὲν
ὑπῆρχε πάλη τῶν τάξεων». «Άλλη ἀνακάλυψη αὐτή! Μὰ δὲν πάρῃ διτοιαδήποτε «Ιστορικὴ
φυλλάδα» μὰ δῆ, διτι καμμιὰ δὲν ἀρνιέται αὐτὸς τὸ βασικὸ ζήτημα, καὶ κανεὶς δασκαλὸς δὲν
είναι, ποὺ νὰ μήν ἔξετάξῃ τὶς κοινωνικὲς τάξεις κάθε ἐποχῆς καθὼς καὶ τὶς συγκρούσεις, ποὺ
ἔγιναν μεταξύ τους. «Ο κ. Κορδάτος χολιασμένος, γιατὶ τοῦ πατήσαμε τὰ οἰκόπεδα, μᾶς,
ἔγραψε μιὰ σαλάτα ρυζική ἀπὸ παρενθέσεις, ὑποθέσεις καὶ ἐπιθέσεις. Γιὰ τὸν κ. Κορδάτο
ὅσοι δὲν πιστεύουν τὴν ὑλιστικὴ ἀντίληψη, δὲν εἶναι ἐπιστήμονες. Αὐτὸς βέβαια ιεροφάντης
τοῦ Μάρκου στὴν Ἐλλάδα εἶναι καὶ δὲν μόνος ἐπιστήμονα. Καὶ δποιος δὲ συμφωνάει μὲ τὸν ιερο-
φάντη καὶ δὲν είναι «πιστός», δὲ νοιώθει τὴ θεωρία τοῦ Μάρκου. «Ολοι οἱ ἄλλοι «Ἐλληνες
«ἄκομη καὶ μερικοὶ ξένοι», ἔχουν παρανοήσει τὸν ιστορικὸ ὑλισμὸ καὶ γενικὰ τὸ Μαρξισμὸ μὲ
τὴν ὑλιστικὴ του φιλοσοφία!